



Richtlijn dagbesteding en -opvang Zvw, Wlz, en Wmo2015

Rijk, gemeenten en aanbieders zijn volop aan de slag om **bij kwetsbare mensen thuis zo lang als mogelijk in te zetten op stut en steun in de thuissituatie**. Hierdoor wordt de druk op de medische zorg niet verder vergroot.

Deze richtlijn en de richtlijnen over mantelzorg, hulp bij het huishouden en hulpmiddelenzorg vormen samen de 'Aanpak kwetsbare ouderen die thuis wonen bij verzwaren problemen en crisissituaties.'

In **deze richtlijn** wordt uiteengezet wat is afgesproken ten aanzien van de continuïteit van zorg, wat belangrijk is ten aanzien van dagbesteding, -behandeling en -opvang en wat geldt ten aanzien van de veiligheid van medewerkers.

Deze richtlijn zal op de website Rijksoverheid.nl, VNG en aanbieders worden gepubliceerd en geldt in ieder geval tot 19 mei 2020.



Ten aanzien van continuïteit van ondersteuning

- **Uitgangspunt is continuïteit van zorg en ondersteuning** tijdens de crisis; dat geldt ook voor dagbesteding en -opvang, al dan niet gecombineerd met vormen van begeleiding en zorg.¹
- Gemeenten, zorgkantoren en zorgverzekeraars hebben de wettelijke opdracht **passende zorg en ondersteuning** te bieden en de aanbieders hebben de taak om dit uit te voeren.
- Dit geldt ook deze tijd van de Corona crisis; ook nu wordt van gemeenten en aanbieders een **uiterste inspanning gevraagd om in goed overleg met de cliënten, naasten en hun mantelzorger, passende zorg en ondersteuning te leveren**, rekening houdend met de (soms gewijzigde) omstandigheden en de richtlijnen van de RIVM.
- Het **Rijk heeft financiële afspraken gemaakt met de VNG** en gemeenten en aanbieders opgeroepen zich maximaal in te spannen om te zorgen voor continuïteit van zorg en ondersteuning, ook daar waar het dagbesteding en -opvang van kwetsbare personen betreft. De afspraken betreffen zowel voorzieningen die zijn ingekocht via aanbesteding als via subsidies. **Regulier waar mogelijk, aangepast waar nodig.**²
- Ten behoeve van die continuïteit is ook afgesproken dat **meerkosten** die door gemeenten en aanbieders (Wmo en jeugd) gemaakt worden **als gevolg van de coronacrisis**, door het volgen van de richtlijnen van het RIVM, vergoed zullen worden.
- Hierbij kan het gaan om meerkosten vanwege een **noodzakelijke aangepaste invulling** van dagbesteding of -opvang, maar ook om meerkosten voor het huren van alternatieve locaties of van het **aantrekken van extra personeel**, bijvoorbeeld als gevolg van een oplopend ziekteverzuim van de vaste krachten.
- Het **Rijk heeft afspraken gemaakt met zorgkantoren** over de continuïteit van zorg binnen de Wlz. Deze afspraken zien toe op de financiering van extra kosten, de compensatie van omzetsderving, het op peil houden van liquiditeit en een tijdelijke versoepeling van de verantwoording.
- Zorgaanbieders binnen de langdurige zorg die van de compensatie gebruik maken committeren zich eraan dat **zij zoveel mogelijk de reguliere zorg blijven leveren**. Ook zijn zorgaanbieders gevraagd **de professionele inzet zo goed mogelijk te benutten**, binnen hun organisatie dan wel op andere plaatsen waar de acute behoeften bestaan.
- Ook PGB-aanbieders (Wmo 2015, Jeugdwet, Wlz) zijn opgeroepen zich maximaal in te spannen om te zorgen voor continuïteit van zorg en ondersteuning van kwetsbare personen. Dit geldt ook voor de dagbesteding en -opvang die wordt ingekocht met een pgb.
- De ondersteuning, zoals overeengekomen in de zorgovereenkomst, wordt volgens afspraak door de budgethouder **doorbetaald** aan de aanbieder.

¹ Die op grond van de Wlz, Zvw, Wmo verleend worden.

² De aan de financiële afspraken ten grondslag liggende uitgangspunten worden door VWS en VNG in afstemming met de betrokken koepels van aanbieders en cliënten nog geconcretiseerd. Deze concretisering in de vorm van Q&A's zal z.s.m. worden gepubliceerd.



- Indien voor de cliënt een alternatief voor de reguliere dagbesteding of -opvang noodzakelijk is, kan deze in natura worden ingezet of krijgt de cliënt **extra budget** van gemeente of zorgkantoor om de alternatieve dagbesteding, behandeling en -opvang zelf in te kopen. VWS is nog in gesprek met de SVB om hier duidelijke afspraken over te maken en praktische uitvoering aan te geven. Informatie hierover volgt z.s.m.



Dagbesteding algemeen

- Veel ouderen maken gebruik **van dagbesteding en -opvang**.³
- Er zijn verschillende voorzieningen voor dagbesteding en -opvang. Deze activiteiten vinden zowel **intramuraal als extramuraal** plaats.
- Dagbesteding en -opvang is voor vele cliënten een **cruciale voorziening** juist in deze periode. **Waar mogelijk** is het uitgangspunt is dat de dagbesteding en -opvang **gecontinueerd** wordt – in welke vorm dan ook. Dat geldt zeker voor:
 - o Cliënten in een onveilige of onverantwoorde zorg- of thuissituatie;
 - o Cliënten met naasten in een vitaal beroep;
 - o Cliënten met naasten/mantelzorgers die ontzorgd moeten worden om overbelasting te voorkomen.
- Er zijn veel signalen dat veel voorzieningen voor dagbesteding en -opvang op 12 maart 2020 **fysiek zijn gesloten**. De richtlijnen van het RIVM schrijven **niet** voor dat dagbesteding en -opvang per definitie **in fysieke vorm** geheel moeten worden stopgezet omdat niemand meer in een (kleine) groep bijeen kan komen. **Risico van besmetting** bij kwetsbare mensen en het **fysiek bijebrengen** van kwetsbare mensen **moet lokaal goed worden afgewogen**.

Lees hieronder in welke situatie dagbesteding wel of niet mogelijk is.

Intramurale dagbesteding

- De reguliere intramurale dagbesteding en -opvang **in groepen** is gestaakt vanwege de fysieke kwetsbaarheid van veel ouderen.
- De activiteitenbegeleiders kunnen worden ingezet om bewoners te ondersteunen met beeldbellen, zodat er **contact tussen bewoner en familie** blijft. Ook worden activiteitenbegeleiders ingezet voor bijvoorbeeld koffierondes, zodat het verzorgend personeel zich volledig kan richten op de zorginhoudelijke taken.
- **Alternatieven vormen van intramurale dagbesteding en -opvang** die aangeboden wordt betreffen:
 - o Individuele activiteitenbegeleiding
 - o (Bewegings-)activiteiten met de (besloten) woongroep
 - o Activiteiten op de eigen kamer
 - o Wandelen (door hal of binnentuin)
 - o Online aanbieden van muziekles, tekenles e.d.

³ Onder de Zvw, Wlz, Wmo2015.



Overige vormen dagbesteding – extramuraal

- Daar **waar de cliënt zelf of de wettelijk vertegenwoordiger het besluit neemt** om de dagbesteding en -opvang voorlopig niet te bezoeken, verdient dat uiteraard respect. Maar ook in deze situatie is het zeer belangrijk dat er altijd contact met de cliënt, naasten en zijn mantelzorger plaatsvindt. Als een cliënt deze niet heeft, kan de onafhankelijk **cliëntondersteuner of casemanager** deze contactrol vervullen. Met elkaar wordt vastgesteld of deze keuze weloverwogen en op basis van voldoende informatie is gemaakt en of een alternatieve invulling toch gewenst is. De keuze om te stoppen met dagbesteding en -opvang mag niet leiden tot een onverantwoorde zorg- of thuissituatie of een forse achteruitgang van gezondheid en/of zelfredzaamheid.
- **Kwetsbare ouderen die thuis wonen en geen verkoudheidsklachten hebben passend bij Covid19** kunnen in principe naar de gewone dagbesteding. Zorgprofessionals moeten **per persoon echter afwegen of dit kan**. Hiervoor gelden uiteraard wel de adviezen van het RIVM:
 - o Cliënten houden onderling ten minste een afstand van 1,5 meter;
 - o Noodzakelijk lichamelijk contact kan, zoals het naar toilet helpen van een cliënt.
 - o Als een huisgenoot (gezinslid) van de cliënt verkoudheidsklachten met koorts, en/of benauwdheid heeft, dan blijft de cliënt (deelnemer van de dagbesteding) thuis, ook als die geen klachten heeft. Bij alleen verkoudheidsklachten van een huisgenoot van de cliënt, mag de cliënt wel deelnemen;
 - o Regelmatig handen wassen met water en zeep; er moet ook voldoende en goede gelegenheid zijn om dit te kunnen doen.
 - o Hoesten en niezen in hun elleboog;
 - o Gebruik papieren zakdoekjes;
 - o Schud geen handen;
- Om bovenstaande RIVM-adviezen uit te voeren kan het nodig zijn om in **kleinere groepen** (waar 1,5 meter tussen cliënten mogelijk is) samen te komen en/of deelnemers te **spreiden over verschillende ruimtes van de locatie**. Ook kan gekeken worden naar **spreiding van activiteiten over dagdelen en de gehele week**.
- Bij **ouderen met verhoogd risico op Covid19 als gevolg van fysieke kwetsbaarheid** maakt de zorgverlener de afweging tussen het **risico op besmetting met Covid19** en de **nadelige gevolgen van het niet kunnen komen van de dagbesteding en -opvang**. Dit wordt altijd gedaan in overleg met de cliënt, zijn naasten, zijn mantelzorger of de wettelijk vertegenwoordiger.
- Het missen van dagbesteding en -opvang kan extra stress en spanningen veroorzaken en juist dat zijn grote risicofactoren voor huiselijk geweld. Daarom wordt een beroep gedaan op ieders alertheid, scherpte en oplossend vermogen. In alle gevallen geldt daarom ook dat daar waar geen dagbesteding, -opvang of bezoek van de cliënt plaatsvindt, het (telefonisch) **contact met de cliënt** door de aanbieder op regelmatige basis onderhouden wordt. Daarbij wordt steeds opnieuw nagegaan of de **zorg- of thuissituatie nog verantwoord is** of dat alsnog besloten moet worden tot bezoek aan de dagbesteding, -opvang of dat **alternatieve oplossingen noodzakelijk zijn**.



Alternatieven voor dagbesteding en –dagopvang

- In de huidige situatie kan het – gegeven de RIVM-hygiëeadvies - zo zijn dat de dagbesteding en -opvang **niet meer op de gebruikelijke wijze** kan worden geleverd. Bijvoorbeeld omdat de groeps grootte en de locatie het niet mogelijk maken om 1,5 meter afstand te houden of de risico's van besmetting te groot zijn. Dan is de aanbieder ervoor verantwoordelijk om een alternatieve invulling van de dagbesteding en – dagopvang te organiseren **passend bij de behoefte van de cliënt en zijn mantelzorger**.
- Bijvoorbeeld:
 - o Activiteiten bij mensen thuis
 - o Digitale huiskamer
 - o Digitaal spelletjes doen
 - o Het bieden van vermaak via een eigen tv-zender op YouTube
 - o Met (groepje max 3) mensen wandelen
 - o Voor meer voorbeelden zie website Movisie (<https://www.movisie.nl/coronadossier-over-dagbesteding>) of op www.dementie.nl

Ten aanzien van de veiligheid van medewerkers en cliënten geldt:

- Een zorgprofessional die dagbesteding aanbiedt die hoest of niest blijft thuis of doet vervangend werk waarbij 1,5 meter afstand in acht kan worden genomen. Indien dit niet mogelijk is bij werkzaamheden tijdens de dagbesteding, dient vervanging gezocht te worden voor deze professional.
- Indien sprake is van koorts moet iemand thuisblijven tot 24 uur klachtenvrij.
- Medewerkers moeten altijd de **algemene hygiëeadvies van het RIVM volgen** (geen handen geven, regelmatig handen wassen, hoesten en niezen in de elleboog, papieren zakdoekjes gebruiken).
- Omdat er geen cliënten met klachten naar de dagbesteding en -opvang gaan, zijn **persoonlijke beschermingsmiddelen zoals mondneusmaskers**. Voor medewerker niet standaard noodzakelijk. Vermijd lichamelijk contact waar mogelijk en houd 1,5 meter afstand.
- Voor zorghandelingen waarbij PBM geïndiceerd zijn zie: <https://lci.rivm.nl/covid-19/PBMbuitenziekenhuis>.
- Het is aan de aanbieder om – in overleg met de gemeente, het zorgkantoor of de zorgverzekeraar – zorg te dragen voor **het waarborgen van de bescherming van de medewerkers** en daarmee van hun **beschikbaarheid**.



Veilig vervoer van en naar dagbesteding en -opvang

- Daar waar **vervoer** nodig is van en naar de dagbesteding en -opvang is het van belang dat de RIVM-richtlijnen voor bescherming en hygiëne in acht genomen worden.
- De richtlijnen gelden zowel de cliënten als de chauffeur. Zie hiervoor: <https://www.knv.nl/wp-content/uploads/2020/03/IW-protocol-veilig-en-verantwoord-vervoer.pdf> en <https://www.knv.nl/nieuwe-hygiene-protocollen-voor-zorg-en-taxivervoer>
- Het is in de praktijk veelal **niet mogelijk** om bij **groepsvervoer** aan de hygiëne adviezen van het RIVM te voldoen (zoals 'social distancing'). Deze vorm van vervoer zal dus veelal niet mogelijk zijn.
- Een mogelijk alternatief is zelf vervoer van en naar de dagbesteding te regelen. Of dat verantwoord is in het licht van de richtlijnen van het RIVM zal **per situatie verschillen**. Zo zal het in de praktijk in principe geen probleem zijn indien de chauffeur een huisgenoot is waarmee u samen in een huis woont, omdat huisgenoten onderling doorgaans geen afstand houden van 1,5 meter.
- Voor actuele informatie over overige vervoersmogelijkheden kunt u contact opnemen met uw **zorgaanbieder**.
- Bovenstaande **is niet van toepassing op personen met klachten passend bij Covid-2019**. Voor deze groep geldt dat zij gebruik kunnen maken van zittend ziekenvervoer als zij noodzakelijkerwijs zijn aangewezen op medisch noodzakelijke zorg, bijvoorbeeld in ziekenhuizen. Voor het vervoer van deze mensen geldt de richtlijn: <https://lci.rivm.nl/noodzakelijk-zittend-vervoer>.